

การใช้หลักธรรมาภิบาลของราชการเพื่อการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา*

PRACTICE OF GOOD GOVERNANCE OF THE REGIONAL PUBLIC ADMINISTRATION IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

กฤษณ์ ภูรีพงษ์

Kris Phurepong

มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

Phitsanulok University

E-mail: csus@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค และเสนอแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ หลักเปิดเผย/โปร่งใสโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 หลักความพร้อมรับผิดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 หลักประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 หลักคุณธรรม/จริยธรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักประสิทธิผลโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 หลักการกระจายอำนาจ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 หลักความเสมอภาคโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 หลักการตอบสนองโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และหลักนิติธรรมโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ในองค์กร ปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาด้านการกระจายอำนาจ ปัญหาด้านโครงสร้างและปัญหาด้านสถานที่

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล; การบริหารองค์กร; การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aims to study the level of good governance practice of the regional public administration in investigating problems and obstacles in the implementation of the practice, as well as to propose a development guideline for the good governance practice. It is developed as a mixed-method study with a total sample of 400 people.

As for the findings, it is shown that the overall practice of good governance of the regional public administration in Nakhon Ratchasima Province is rated high for all aspects with a mean of 4.15. Considering aspects' ranking from higher to lower mean, a disclosure/transparency value is illustrated with a mean of 4.21, an accountability value is found with a mean of 4.14, an efficiency value is upheld at a mean of 4.05, a morality/ethical value is demonstrated at a mean of 4.03, effectiveness is found with a mean of 4.02, a decentralization value is noted at a mean of 3.85, a participation/consensus orientated value is detected at a mean of 3.95, equality holds at a mean of 3.90, a responsiveness value is at a mean of 3.90, a rule of law is presented at a mean of 3.80. In addition, issues and obstacles in the implementation of good governance practices can be noticed from employees, organizational spoil system, lack of financial funds and facilities, decentralization, structure, and location.

Keywords: Good Governance; Organization Management; Provincial Government Official

บทนำ

ธรรมาภิบาลเป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองตามวิถีทางธรรมาธิปไตยเป็นการปกครองบ้านเมืองที่มีความเป็นธรรมมีกฎเกณฑ์ที่ดีในการบำรุงรักษาบ้านเมืองและสังคมให้มีการพัฒนาครอบคลุมทุกภาคส่วนของสังคมรวมทั้งมีการจัดระบบองค์กรและกลไกต่างๆในส่วนราชการองค์การของรัฐรัฐบาลการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นตลอดจนองค์กรอิสระ (Independent Organization) องค์กรเอกชนกลุ่มชมรมและสมาคมต่างๆทั้งที่เป็นนิติบุคคล ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม (Civil Society) ดังนั้นธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศ ทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนของทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข (สถาบันพระปกเกล้า, 2544)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ประเทศชาติและสังคมต้องการอย่างยิ่งคือ เจตนาอันแน่วแน่ มั่นคง ไม่แปรเปลี่ยนของบุคคลทุกคนในชาติ ในทุก ๆ วงการ คือ เจตนารมณ์ที่จะนำพาประเทศไปสู่ ความเจริญรุ่งเรืองในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีงาม ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมสติหัวดวงใจของคนทั้งชาติ (ประมวล รุจนเสรี, 2542) พวงชนชาวไทยควรดำเนินรอยตาม เบื้องพระยุคลบาทดังปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งเสด็จขึ้นครองราชย์ในปี พ.ศ. 2489 ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งเป็นธรรมาภิบาล โดยการใช้หลักธรรมาภิบาลกำหนดกลไกและ กติกาในสังคมเพื่อใช้บริหารจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อพัฒนาเสถียรภาพ ความสงบสุขและความมั่นคงในสังคม (วรทัต ลัยนันทน์, 2545)

ปัจจุบันประเทศไทย ได้มีการตื่นตัวและให้ความสำคัญต่อการสร้างหลักธรรมาภิบาล หรือระบบการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี (Good Governance) เพื่อสร้างความ แข็งแกร่งให้กับประเทศชาติของตน ในอันที่จะสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และภาวะวิกฤติได้อย่างทันสถานการณ์ หรืออย่างน้อยที่สุดก็เพื่อที่จะสามารถยืนหยัดได้ในเวที โลกเช่นเดียวกันกับนานาประเทศ แนวคิดหลักธรรมาภิบาลหรือระบบการบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดีมีการกล่าวถึงเป็นระยะในแวดวงนักวิชาการ ตั้งแต่ช่วงก่อนการใช้แผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540–2544 อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวยังไม่แพร่หลายนัก โดยมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ ประการแรก การขาดความชัดเจน และประการ ที่สอง คนส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความใส่ใจเท่าที่ควร เมื่อประเทศไทยต้องประสบปัญหาวิกฤติ เศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลไทยหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง โดย พิจารณาเห็นถึงความจำเป็นที่ประเทศชาติต้องมีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ สร้างความ แข็งแรงให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศเพื่อรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ ได้อย่าง ทันเหตุการณ์ โดยเชื่อว่าหากมีการเร่งสร้างธรรมาภิบาลหรือระบบการบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ในภาคราชการแล้ว จะเป็นกลไกเสริมความเป็นธรรมและ เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนผู้รับบริการ และจะเป็นกลไกที่มีระบบบริหารที่ดีและชักนำให้ ภาคอื่นในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถ ประเมินผลงานได้ชัดเจน และทำให้องค์การประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง

จากแนวคิดเรื่องหลักธรรมาภิบาลที่นำมาสอดแทรกในการบริหารราชการแผ่นดินใน ประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 อย่างไรก็ตามยังไม่มีความแพร่หลายมากนัก กระทั่งประเทศไทยมีการตรารัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขึ้น โดยมีสาระสำคัญที่มุ่งเน้นการบริหารบ้านเมืองที่ โปร่งใส เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น รวมถึงการ คัดกรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเน้นเรื่องของแนวคิดการกระจายอำนาจ ก่อให้เกิด

การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ตรวจสอบ ภาครัฐได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, 2540)

จนกระทั่งประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้บัญญัติมาตราต่าง ๆ ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับหลัก ธรรมมาภิบาล กล่าวคือการกำหนดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ ฝ่ายรัฐบาลที่จะทำการใด ๆ มีการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐโดยประชาชนและองค์การ อิสระที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นซึ่งเป็น ปัญหาเรื้อรังของประเทศได้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550, 2550)

ราชการส่วนภูมิภาคจึงเป็นหน่วยงานที่นำบริการของรัฐไปสู่ประชาชนในฐานะหน่วย ปฏิบัติงาน หน่วยประสานงาน จึงมีความจำเป็นต้องมีที่ตั้งและจำนวนหน่วยที่มีปริมาณมากเพียงพอที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมภารกิจที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ตามปกติของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ภายใต้ความเหมาะสมของงบประมาณ แผ่นดินและบุคลากรที่มีอยู่ โดยได้จัดแบ่งการบริหารออกเป็นจังหวัดและอำเภอ โดยจังหวัดเป็น หน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคที่ใหญ่ที่สุด ประกอบด้วยอำเภอหลายๆ อำเภอ มีฐานะเป็นนิติ บุคคล และมีผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด เป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มา ปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชน ส่วนอำเภอเป็นหน่วยราชการที่รองจากจังหวัด แต่ไม่ มีฐานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับจังหวัด มีนายอำเภอเป็นหัวหน้าบังคับบัญชา ข้าราชการใน อำเภอ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ นอกจากหน่วยการปกครองในระดับ จังหวัดและอำเภอแล้ว ในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และฉบับแก้ไข เพิ่มเติม ยังกำหนดให้มีหน่วยการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยการปกครอง ย่อยที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของนายอำเภอ หน่วยการปกครองในระดับตำบลและหมู่บ้านนี้ จะมีกำนันและผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของประชาชนในพื้นที่ โดยกำนันและผู้ใหญ่บ้านนี้ จะไม่ใช่ข้าราชการของรัฐ แต่เป็นเจ้าพนักงานที่ได้รับเงินเดือนประจำเป็นค่าตอบแทน

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะเป็น การศึกษาในระดับจุลภาคเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาว่าควรทำอย่างไรให้ สามารถนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้เป็นรูปธรรมหรือให้ประสบความสำเร็จนั่นเอง ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยในต่างประเทศมีการศึกษางานวิจัยงานในลักษณะนี้จำนวนมาก เช่น ธนาคารโลก ประเทศฟิลิปปินส์ สถาบันการเพิ่มผลผลิตแห่งชาติฟิลิปปินส์และสถาบันพัฒนาวิชาการ ได้มี การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างธรรมาภิบาลกับผลผลิต (Gonzales & Mendoza, 2001) และ องค์การผลผลิตแห่งเอเชียได้ศึกษาเรื่องลักษณะนี้ในหลายประเทศ (Gonzales, 2004)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงผสม (Mix Methods Research) โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาระดับของการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1.1 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประสิทธิภาพ พบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การมีการพัฒนาบุคลากรและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การมีค่าคะแนนสูงที่สุดอยู่ในระดับสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การมีการวางแผนกำลังคนและใช้เจ้าหน้าที่ให้ตรงกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่ และค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ องค์การมีการบูรณาการการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างองค์การที่มีภารกิจในลักษณะคล้ายคลึงกันหรือมีระบบงานที่ต่อเนื่องกัน

1.2 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักประสิทธิผล พบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าผลงานการปฏิบัติของบุคลากรได้ตามเป้าหมายที่กำหนดระดับใดมีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ ทุกส่วนงานในหน่วยงานของท่านก่อให้เกิดผลผลิตหรือบริการที่มีคุณค่าแก่หน่วยงานเท่ากันระดับใด และค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ จำนวนผลผลิตและบริการของหน่วยงานของท่านมีความเหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานประเภทเดียวกันที่ใช้บุคลากรงบประมาณและขอบเขตภาระหน้าที่ที่เท่ากันในระดับใด

1.3 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักการตอบสนอง พบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การสามารถปฏิบัติงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดอยู่เสมอมีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ ผลการปฏิบัติงานขององค์การสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจแก่องค์การที่เกี่ยวข้องและประชาชนและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ ผลการปฏิบัติงานขององค์การสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ

1.4 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักความพร้อมรับผิชอบ พบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การมีการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้มีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ การให้ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ไม่มีการบิดเบือน ปกปิดและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ องค์การมีการประกาศเป้าหมายที่กำหนดให้ ข้าราชการ พนักงาน ประชาชนเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุให้เห็นผลของงาน

1.5 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักเปิดเผย/โปร่งใสพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การมีขั้นตอนการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้มีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การมีกระบวนการรับเรื่องร้องเรียนอย่างโปร่งใสและดำเนินการแก้ไขโดยเร็วและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ องค์การมีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายในและคณะกรรมการตรวจสอบภายในที่ยึดมั่นในหลักการและกฎหมาย

1.6 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักนิติธรรมพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาใช้ระเบียบกฎหมายเป็นหลักในการบริหารงานมากกว่าดุลพินิจส่วนตัวมีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ ข้าราชการมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและสามารถนำมาใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

1.7 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักเสมอภาคพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า องค์การมีกระบวนการตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนใหญ่มีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การสนับสนุนและช่วยเหลือการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ องค์การนึกถึงสิทธิความเท่าเทียมของผู้ที่มาติดต่อราชการ

1.8 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าองค์การนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจาก

องค์การภายนอกไปพิจารณาเพื่อปฏิบัติตามเท่าที่ทำได้มีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การพัฒนาศักยภาพในด้านการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างความเข้าใจอันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ องค์การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น

1.9 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักการกระจายอำนาจพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งมีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ องค์การสามารถโอนถ่ายภารกิจบทบาทและภารกิจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมและค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานมีความยืดหยุ่น มีอำนาจ ความสามารถปฏิบัติงานแทนกันได้

1.10 ผลการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาค ในจังหวัดนครราชสีมา ด้านหลักคุณธรรม/จริยธรรมพบว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ข้อ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า ในองค์การไม่เคยมีการกระทำผิดกฎหมายอย่างเช่น ทุจริตต่อหน้าที่ หรือซื้อขายตำแหน่งมีค่าคะแนนสูงที่สุดรองลงมาคือ ข้าราชการรู้จักและปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและมีจรรยาบรรณในการปฏิบัติหน้าที่และค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ ข้าราชการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือระเบียบวินัย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐาน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศ ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุ ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีการศึกษา ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.4 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีตำแหน่ง ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.5 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายด้านในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา

3.1 ผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคเห็นว่าหลักประสิทธิภาพ การนำหลักประสิทธิภาพมาใช้ในองค์การเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงานเพื่อที่ให้ผลลัพธ์สุดท้ายของการนำหลักประสิทธิภาพของระบบราชการสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

3.2 ผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคเห็นว่าหลักประสิทธิผลมุ่งเน้นไปที่การวางแผน ระบบการทำงาน และการแก้ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของงาน โดยมีการจัดสรรเวลาให้แต่ละงานอย่างเหมาะสม ให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการพัฒนางาน หรือบูรณาการความรู้ทางด้านบริหารจัดการกับแนวทางการบริหารงาน ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงาน จะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าหมายที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

3.3 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารในมุมมองเกี่ยวกับหลักการตอบสนองจะเห็นว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้เน้นในเรื่องของการให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง โดยเน้นการบริหารงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ด้านอื่นที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่และมีการบริหารงานได้สำเร็จตามระยะเวลาที่กำหนด

3.4 สรุปมุมมองเกี่ยวกับหลักความพร้อมรับผิดของผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคจะเห็นว่าหน้าที่ของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้เน้นในเรื่องของการแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ โดยให้ให้บุคลากรตระหนักในความรับผิดชอบต่อหน้าที่และศักยภาพของตนเอง มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างทัดเทียมกันและมีความสำนึกในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ยอมรับผลการดำเนินงาน ทั้งรับผิดชอบและรับชอบ

3.5 ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหารหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ในหลักความพร้อมรับผิดชอบจะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มีกระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้ เช่น มีระบบการตรวจสอบการทำงานภายในหน่วยงาน การเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างเปิดเผย และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีตามความเหมาะสม และมีการสื่อสารหรือแจ้งข้อมูลที่เป็นและเป็นประโยชน์ในการทำงานอย่างสม่ำเสมอและถูกต้อง

3.6 ผลการปฏิบัติงานตามหลักนิติธรรม เห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มุ่งเน้นไปที่การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีประเด็นสำคัญ เช่น มีการกำหนดขอบเขต อำนาจ และหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการบริหารงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาค และไม่เลือกปฏิบัติ มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร และออกกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน

3.7 การสัมภาษณ์ผู้บริหารในมุมมองเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคจะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มุ่งเน้นไปที่การให้บริการและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การแบ่งแยกด้าน ชายหรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และการบริหารงาน โดยคำนึงถึงบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้รับการบริการอย่างทัดเทียมกันเปิดโอกาสให้บุคลากรหรือทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา และนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการบริหารงาน

3.8 มุมมองเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติจะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มุ่งเน้นไปที่ ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา เช่น เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองได้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำไปปรับปรุงการบริหารงาน

3.9 หลักการกระจายอำนาจ จะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มุ่งเน้นไปที่การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น ๆ (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของราชการส่วนภูมิภาค

3.10 หลักคุณธรรม/จริยธรรมจะเห็นได้ว่าหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคได้มุ่งเน้นไปที่การยึดมั่นและเชื่อถือในความถูกต้องดีงามโดยการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เป็นแบบอย่างให้กับประชาชน เช่น การปลอดจากการคอร์รัปชัน มีความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่

4. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในด้านปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากรปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ในองค์การปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ปัญหาด้านการกระจายอำนาจปัญหาด้านโครงสร้างและปัญหาด้านสถานที่

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูง ไปหาลำดับต่ำ คือหลักเปิดเผย/โปร่งใส หลักความพร้อมรับผิด หลักประสิทธิภาพ หลักคุณธรรม/จริยธรรม หลักประสิทธิผล หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ หลักความเสมอภาค หลักการตอบสนอง และหลักนิติธรรมเป็นลำดับสุดท้าย

2. จากผลการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือแก่ข้าราชการระดับปฏิบัติการ ซึ่งผลการวิจัยในหลักเปิดเผย/โปร่งใส ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับสูงเนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับปฏิบัติการซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและจะต้องให้บริการแก่ประชาชนจึงต้องยึด หลักเปิดเผย/โปร่งใส โดยองค์การมีขั้นตอนการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสรุปผลในการวิจัยในครั้งนี้ว่า จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงข้าราชการระดับปฏิบัติการได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานราชการที่ปฏิบัติงานในราชการการปกครองส่วนภูมิภาคได้มีความพยายามในการปฏิบัติงานตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส มากถึงมากที่สุด ในหลายองค์การที่ได้ทำการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Management-RBM) เพื่อมุ่งผลเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลที่บูรณาการร่วมกับการบริหารที่อิงตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน (Key Performance Indicator-KPI) และดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล (Balanced Scorecard-BSC) ที่ระบุวัตถุประสงค์ ระบุทรัพยากรที่จำเป็นในการบริหารและตัวชี้วัด (Input and KPI) กิจกรรมที่ต้องทำ และตัวชี้วัด (Process or Activity and KPI) ผลผลิตและตัวชี้วัด (Output and KPI) ผลลัพธ์และตัวชี้วัด (Outcome and KPI) ผลสัมฤทธิ์และตัวชี้วัด (Results and KPI)

มาประเมินการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) เพื่อสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอ

3. ในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลในด้านนิติธรรมซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด อยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงด้านนิติธรรม ผู้บังคับบัญชาใช้ระเบียบกฎหมายเป็นหลักในการบริหารงานมากกว่าดุลพินิจส่วนตัวมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งข้าราชการมีความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและสามารถนำมาใช้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมจึงควรรักษามาตรฐานนี้ไว้และพัฒนาส่งเสริมหลักนิติธรรมให้ดียิ่งขึ้น และเมื่อนำมาเทียบกับผลการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล พบว่าผลการวิจัยได้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ อินตามูล (2548) ที่พบว่า ในการบริหารงานในองค์กร มีการใช้หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า ในการบริหารงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย รุ่งศรีทอง (2551) ที่พบว่า การนำแนวทางบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วมหลักความรับผิดชอบต่อความสำเร็จอย่างมาก ส่วนหลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับค่อนข้างประสบความสำเร็จ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสกสรรค์ นิสัยกล้า (2550) ที่พบว่า ชั้นภูมิผู้บริหารและข้าราชการในสังกัดสำนักงานเขตกรุงเทพมหานครมีผลการนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรพจน์ ทรัพย์สุนทรกุล (2548) เช่นกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ในทรรศนะของผู้บริหารและในผู้ปฏิบัติงานอันได้แก่ ข้าราชการพลเรือน ลูกจ้างประจำลูกจ้างชั่วคราวและพนักงานราชการของหน่วยงานราชการการปกครองส่วนภูมิภาค เห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานส่วนมากมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับความเข้าใจถึงแม้ระดับค่าเฉลี่ยจะอยู่ในระดับสูงแต่ยังไม่ถึงในระดับพฤติกรรมในมุมมองของผู้บริหาร ภาครัฐจะต้องทำการส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโดยการเพิ่มการอบรม ให้ความรู้ความเข้าใจถึงแก่นแท้วิธีการของการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ให้ได้ถึงในระดับพฤติกรรมที่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลอยู่เสมอ และจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานราชการการปกครองส่วนภูมิภาคได้มีความพยายามดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามนโยบายการส่งเสริมของรัฐแล้ว ซึ่งอาจหมายถึงความพยายามทำมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่การดำเนินการดังกล่าวบางส่วนยังประสบปัญหาและข้อจำกัดบางประการ เช่น ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ โครงสร้าง สถานที่ ระบบอุปถัมภ์ การกระจายอำนาจสั่งการความรู้ ความเข้าใจในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นต้น ซึ่งถือเป็น

อุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลยังไม่สัมฤทธิ์ผลอย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามผู้บริหารหน่วยงานราชการปกครองส่วนภูมิภาคยังมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับวิธีการนำหลักธรรมาภิบาลมาปฏิบัติใช้ในองค์กร และทราบถึงปัญหาและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคขัดขวางขององค์กรที่บริหาร ซึ่งถือเป็นแนวทางและทิศทางที่ดีที่จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยอิทธิพลในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อต่อ ยอดความสำเร็จในการศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป
2. ศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของราชการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดนครราชสีมา กับราชการปกครองส่วนภูมิภาคในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป หรือขยายของเขตด้านพื้นที่และประชากรเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ภาคกลาง

เอกสารอ้างอิง

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2540. (2540). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 ตอนที่ 45 ก. หน้า 15-17.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550. (2550). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก. หน้า 15-24.
- วรพจน์ ทรัพย์สุนทรกุล. (2548). *การดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ของพนักงานเทศบาล : ศึกษากรณีเทศบาลในจังหวัดภูเก็ต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สามารถ อินตามูล. (2548). *การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สิทธิชัย รุ่งศรีทอง. (2551). *ความสำเร็จในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสกสรรค์ นิสัยกล้า. (2550). *การนำนโยบายธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ: กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Gonzales, E. T. (2004). *Impact of Corporate Governance on Productivity: Asian Experience*. New York: Asian Productivity Organization.

Gonzales, E. T., & Mendoza, M.L. (2001). *Linkages Between Governance and Productivity*. Retrieved September 8, 2013, from http://www.dap.edu.ph/?page_id=39